Самит ЕУ – Западни Балкан

Бриселска декларација, 25. новембар 2026. године

Ми, лидери Европске уније (ЕУ), уз консултације са својим партнерима са Западног Балкана, одржали смо данас овај самит у Бриселу и закључили следеће:

1. Данашњи самит, који се надовезује на успешан самит одржан у Црној Гори у јуну 2026. године, потврђује све већи стратешки значај односа између ЕУ и Западног Балкана, као и користи које они доносе нашим грађанима. Све нестабилнија геополитичка ситуација, обележена агресорским ратом Русије против Украјине, сукобима на Блиском истоку и све интензивнијом глобалном конкуренцијом, наглашава потребу за све снажнијим везама између ЕУ и Западног Балкана.

2. Поново потврђујемо своју пуну и недвосмислену посвећеност перспективи чланства Западног Балкана у ЕУ. Будућност Западног Балкана јесте у нашој Унији. Проширење је реалистична могућност коју треба искористити.

3. Поново потврђујемо значај проширења као геостратешког улагања у европски мир, безбедност, стабилност и просперитет. Позивамо све партнере са Западног Балкана да убрзају спровођење одлучних и кредибилних реформи, нарочито у области основа, и испуне обавезе неопходне за напредак на путу ка ЕУ. Поздрављамо динамику и напредак који су партнери са Западног Балкана остварили на путу ка ЕУ од последњег самита. У обостраном интересу је убрзавање процеса приступања, засновано на кредибилним реформама партнера, правичној и строгој условљености и принципу сопствених заслуга. Истовремено, а у складу са Декларацијом из Гранаде, ЕУ треба да унапреди сопствене припреме и реформе за проширену Унију.

4. Подсећајући на претходне декларације, поново истичемо значај посвећености партнера са Западног Балкана поштовању европских вредности и принципа, у складу са међународним правом, првенством демократије, основним правима и вредностима, као и владавином права. Очекујемо од њих да ту посвећеност покажу конкретним делима, тако што ће преузети одговорност и спровести неопходне реформе, нарочито у области основа и владавине права. Слобода изражавања, независни и плуралистички медији, родна равноправност и снажна улога цивилног друштва су кључни за обезбеђивање функционисања демократије. Поново позивамо партнере да гарантују права и једнак третман припадницима мањина. Свако величање ратних злочинаца, негирање геноцида и ревизионизам противни су најтемељнијим европским вредностима. Позивамо све партнере са Западног Балкана да негују културу поштовања свих жртава и солидарности са њима, као и да поштују и спроводе пресуде међународних и домаћих судова које се односе на ратне злочине.

5. Инклузивна регионална сарадња, помирење и добросуседски односи и даље су од кључног значаја за изградњу заједничке будућности, као и за спровођење међународних споразума добронамерно и уз остваривање опипљивих резултата, укључујући Преспански споразум са Грчком и Уговор о пријатељству, добросуседству и сарадњи са Бугарском. И даље су потребни одлучујући додатни напори како би се неговали помирење и регионална стабилност, као и како би се пронашла и спровела коначна, инклузивна и обавезујућа решења за регионалне и билатералне спорове између партнера и питања укорењена у наслеђу прошлости, у складу са међународним правом и утврђеним принципима. То обухвата решавање свих преосталих случајева несталих лица и отворених питања у вези са ратним злочинима, чиме се осигуравају одговорност и правда. Неопходни су континуирани напори релевантних партнера како би се испуниле све преостале обавезе из Споразума о питањима сукцесије и решила преостала питања у вези са сукцесијом.

6. Одсуство нормализације односа између Приштине и Београда и даље кочи оба партнера на њиховом европском путу. Поново потврђујемо пуну подршку дијалогу Београда и Приштине о нормализацији односа уз посредовање ЕУ, који води високи представник уз подршку специјалног представника ЕУ. Подстичемо оба партнера да искористе тренутни политички замах да конструктивно учествују у дијалогу и без одлагања остваре опипљив напредак ка потпуном спровођењу свих постигнутих споразума. Подршка у оквиру Инструмента за реформе и раст за Западни Балкан условљена је конструктивним ангажовањем партнера, уз мерљив напредак и опипљиве резултате у нормализацији њихових односа.

7. Остаћемо одлучни у подршци свеобухватном, праведном и трајном миру у Украјини, заснованом на принципима Повеље УН и међународног права, уз снажне и кредибилне безбедносне гаранције за Украјину. Наставићемо да пружамо свеобухватну подршку Украјини и њеном народу у одбрани суверенитета и територијалног интегритета Украјине од агресорског рата Русије, у координацији са партнерима који деле исте вредности. Поздрављамо подршку партнера са Западног Балкана у овом настојању. Наставићемо да улажемо у мултилатерализам и сарађујемо са партнерима са Западног Балкана у циљу очувања међународног права. У том контексту, похваљујемо кључне принципе европске безбедности усвојене поводом састанка Европске политичке заједнице 12. новембра 2026. године.

8. Подсећајући на претходне декларације, истичемо да усклађивање партнера са Западног Балкана са Заједничком спољном и безбедносном политиком ЕУ (ЗСБП), укључујући спровођење и примену рестриктивних мера ЕУ и спречавање њиховог заобилажења, и даље представља снажан израз стратешког опредељења наших партнера. Похваљујемо оне партнере са Западног Балкана који су се већ у потпуности ускладили и апелујемо на оне који то још нису учинили да следе тај пример.

9. Наглашавамо обострани интерес за унапређење сарадње у области безбедности и одбране, о чему сведоче наша партнерства у области безбедности и одбране, као и дијалози о безбедности и одбрани. ЕУ и Западни Балкан посвећени су наставку сарадње у оквиру Европског мировног инструмента ради јачања безбедности, стабилности и отпорности региона. ЕУ такође поздравља допринос партнера мисијама и операцијама у оквиру заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ и очекује даљу сарадњу у том погледу.

10. ЕУ наставља да пружа подршку Западном Балкану у суочавању са сајбер претњама и другим хибридним претњама, укључујући манипулисање информацијама и мешање из иностранства, усмерене на подривање демократских институција и процеса проширења, као и да даље јача сарадњу ради изградње отпорности, између осталог посредством Центра за сајбер капацитете Западног Балкана (WB3C), унапређене сарадње са Агенцијом Европске уније за сајбер безбедност (ENISA) и Европског демократског штита, нарочито кроз Европски центар за демократску отпорност.

11. Приближавање партнера ЕУ већ током процеса проширења остаје стратешки фокус. ЕУ подстиче партнере да заједнички раде на што бољем искоришћавању постојећих могућности, док се разматрају додатни предлози за постепену интеграцију, под условом да су усклађени са релевантним правним тековинама ЕУ, на реверзибилан начин и на основу заслуга. Ближа економска интеграција ће ојачати отпорност ланца снабдевања, конкурентност и економску безбедност на обе стране.

12. У том погледу, поздрављамо напредак у постепеној интеграцији партнера са Западног Балкана у јединствено тржиште ЕУ, заснованој на усклађивању са релевантним правним тековинама ЕУ, уз поштовање интегритета јединственог тржишта и обезбеђивање једнаких услова конкуренције. То нарочито обухвата:

- текуће активности на проширењу подручја ЕУ у којем важи принцип „Роминг као код куће” на Западни Балкан, чиме би се грађанима омогућило да позивају, шаљу поруке и користе мобилне податке било где у ЕУ и региону без додатних трошкова;
- учешће четири партнера у платним шемама Јединственог подручја за плаћања у еврима (SEPA), уз недавно поднет још један захтев за приступање, што указује на позитиван замах ка даљем проширењу његовог географског обухвата;
- увођење регионалних система за инстант плаћања заснованих на технологији Евросистема TARGET Instant Payment Settlement (TIPS), чиме се омогућавају бржа и приступачнија плаћања и већа финансијска интеграција;

- подстицање техничке размене ради развоја индустријских дијалога у оквиру иницијативе „Ауто-пут јединственог тржишта”, проширење зелених трака између ЕУ и Западног Балкана, као и модернизацију и хармонизацију граничних прелаза;
- придруживање или реплицирање дигиталним иницијативама, као што су Дигитални иновациони центри и Европски дигитални идентификациони новчаник, као и завршетак успостављања 500 јавних вајфај приступних тачака у региону у оквиру иницијативе WiFi4WB;
- оснивање Академије јединственог тржишта, која ће ојачати административне капацитете и пружити могућности за учење државама чланицама ЕУ и партнерима са Западног Балкана.

13. Потенцијал Плана раста да убрза социоекономску конвергенцију између Западног Балкана и ЕУ зависи од делотворног спровођења реформи повезаних са ЕУ од стране наших партнера. План раста, који предвиђа до шест милијарди евра за реформе и инвестиције, има потенцијал да убрза економски раст региона током наредне деценије. Ова средства су додатна у односу на 29 милијарди евра које се стављају на располагање кроз Економски и инвестициони план.

14. ЕУ понавља позив партнерима са Западног Балкана да правовременим спровођењем реформи у највећој могућој мери искористе ову јединствену прилику, будући да План раста улази у завршну фазу. Констатујемо да су поједини партнери са Западног Балкана већ спровели реформске кораке планиране за прва четири шестомесечна извештајна периода у оквиру Инструмента за реформе и раст или су на добром путу да их спроведу, те подстичемо све партнере да интензивирају своје напоре.

15. ЕУ наглашава значај наставка спровођења Заједничког регионалног тржишта, уз координацију Савета за регионалну сарадњу, као и конструктивне сарадње у оквиру Централноевропског споразума о слободној трговини (CEFTA). Подстичемо даље напоре за уклањање преосталих препрека у трговини унутар региона и поједностављење трговинских процедура, посебно како би се малим и средњим предузећима олакшао приступ тржишту. Заједничко регионално тржиште представља корак ка јединственом тржишту ЕУ.

16. ЕУ ће наставити да подржава јачање повезаности унутар региона и са ЕУ, укључујући области енергетике, транспорта и дигиталног повезивања, као и текуће напоре за диверсификацију извора и праваца снабдевања енергијом. Тиме ће се повећати наша енергетска безбедност и смањити зависност, путем јачих прекограничних интерконекција, диверсификованих праваца снабдевања и улагања у енергетску инфраструктуру. ЕУ ће наставити да доприноси енергетској транзицији и развоју инфраструктуре на Западном Балкану. Партнери са Западног Балкана налазе се у средишту транспортног коридора Западни Балкан – Источни Медитеран, укључујући стратешки важан Коридор VIII који повезује Јадранско и Црно море. Подстичемо партнере са Западног Балкана да остваре одлучујући напредак ка завршетку овог коридора, у складу са Планом рада из септембра 2026. године, уз благовремено коришћење подршке ЕУ.

17. Исто тако, делотворна сарадња у области управљања миграцијама остаје од суштинског значаја, укључујући подршку ЕУ у управљању миграционим изазовима дуж западнобалканске руте. Неопходно је да партнери са Западног Балкана предузму додатне мере ради потпуног усклађивања својих визних политика са визном политиком ЕУ, спречавања и борбе против кријумчарења мигранта и трговине људима, даљег јачања управљања границама, унапређења система азила и пријема и побољшање повратка у земље порекла. ЕУ ће наставити да подржава партнере са Западног Балкана у њиховим напорима да ојачају оперативну сарадњу са релевантним агенцијама ЕУ, између осталог, са Фронтексом и Агенцијом ЕУ за азил, као и са трећим земљама, у складу са правом ЕУ и међународним правом.

18. Треба наставити и заједничке напоре у борби против корупције, трговине дрогом и свих облика тешког и организованог криминала, као и у спречавању и сузбијању тероризма и насилног екстремизма, у складу са новим Заједничким акционим планом. ЕУ и Западни Балкан треба да наставе да унапређују активности засноване на уравнотеженом, свеобухватном приступу изазовима повезаним са дрогом који се заснива на доказима, као и на јачању међународне сарадње и партнерстава, укључујући синергију са радом Европске коалиције против дрога (ECAD), нарочито у циљу борбе против трговине дрогом и незаконите трговине прекурсорима.

19. Делотворна стратешка комуникација ЕУ и партнера са Западног Балкана, укључујући информисање о предностима проширења и постепене интеграције, и даље је од кључног значаја. Рачунамо на партнере са Западног Балкана да својим грађанима пренесу поруку да ЕУ остаје главни инвеститор и трговински партнер региона, као и највећи пружалац финансијске помоћи и поуздан партнер у области безбедности. Поред тога, ЕУ доприноси стабилности и безбедности широм Европе.

20. Поздрављамо усаглашеност[1] партнера са Западног Балкана са овом декларацијом.

---

[1] Србија се није усагласила.